

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך טז, תשכ"ה

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

מילון עברי-אנגלי חדש*

לאחרונה הופיע מילון עברי-אנגלי חדש. כולו מכונס בכרך אחד, ובו 711 עמ' כפולי טורים. לדברי מחבריו, ראובן סיוון ואברהם לבנסטון, מיועד מילון זה „לשני סוגים של מעיינים: דוברי אנגלית, הנתקלים במלה עברית בקריאה או בשמיעה ומבקשים את מקבילתה האנגלית, ודוברי עברית, המבקשים להתבטא באנגלית ומחפשים מקבילה אנגלית למלה מסוימת בהקשר מסוים בעברית“.

מילון זה שונה מחבריו, הן המילונים הדו-לשוניים והן המילונים לעברית בלבד, בעיקר בשני דברים:

א. הכתיב הקובע בסידור ערכיו הוא הכתיב המלא לפי „כללי הכתיב חסר הניקוד“ של ועד הלשון משנת תש"ח, כגון אחוה, הישג, חייט, כינוי, סיבה, שולחן, שיכור וכיו"ב.

---

* מילון מגידו החדש / עברי-אנגלי / ערוך בידי ראובן סיוון ואברהם לבנסטון / מגידו חברה להוצאת ספרים בע"מ / תל אביב תשכ"ה.

1. אף במילונו העברי-אנגלי של מ"צ סגל מסודרות המלים שלא מן המקרא לפי כתיבן המלא, אולם המלים שמן המקרא באות בו על פי כתיבן החסר. הבחנה זו אין לה הצדקה במילון שימושי בימינו.

כל ערכי המילון, גם אלה שכתובם מלא, מנוקדים
ניקוד מלא. ערך שכתובו מלא, רשומה לידו אף צורתו
החסרה, כגון שולחן, שלחן. רבות מן הצורות החסרות
רשומות במילון גם על פי האלף-בית של כתיבן החסר, ומהן
נשלח המעיין אל הצורה העיקרית, כגון שלחן ר' שולחן.

ב. כל בניין של הפועל הוא ערך לעצמו, ומקומו
על פי האלף-בית של צורת נסתר העבר שלו בכתיבה המלא.
כך, למשל, מסודרים שבעת הבניינים של השורש שלם
בשבעה מקומות שונים במילון ובסדר זה:

הושלם בעמ' 146

השלים בעמ' 198

השתלם בעמ' 202

נשלם בעמ' 484

שולם בעמ' 658

שילם בעמ' 668

שלם בעמ' 675

אשר לכתוב, נראה לי כי צדקו המחברים בהניחם
את הכתיב המלא יסוד למילונם. כתיב זה נפוץ בספרות
ובעיתונים לאין ערוך יותר מן הכתיב החסר הנלמד בבתי-
הספר. אולם הכתיב המלא הרווח היום איננו מכוון לכללי
הכתיב חסר הניקוד של ועד הלשון, במקרים רבים מאוד
הכתיב המצוי מלא מן הכתיב המוצע בכללים. הקורא עיתון
או ספר ונתקל במלים, כגון אירגן, פירסם, תיזמר; אירגון,
פירסום, תיזמור; מיבנה, מיפנה; היפנה, הירשה; מיסגרת,

מישלחת; מיברק, מיטען, מינהל, מישקל; מינהלה, מיפלגה, מישטרה; ריצפה, תיקרה; מסויים, מצויין, גייס, פייס, אומנס, ריחיים ומאות מלים אחרות, לא ימצאן בכתיב זה במילון, משום שאין כתיבתן על פי כללי ועד הלשון². אפשר היה להתגבר על מכשול זה ברישומם של הכתיבים המצויים והנפוצים, גם כשאינם על פי הכללים הנזכרים, כרמיזות לערכים העיקריים³.

אשר לקביעת כל בניין הבנייני הפועל כערך לעצמו, אני מטיל ספק בצדקת טענתם של מחברי המילון, הסבורים כי קל יותר למצוא את ערכה של צורה מצורות הפועל בנסתר העבר שלה מאשר בשורשה, ייתכן שנכון הדבר בגזרות החסרות ובכמה שרשים שלמים, שאין מהם פעלים אלא בבניינים בעלי התחילית בלבד (נפעל, התפעל, הפעיל, הופעל), כגון פגן, פסד, פשל וכיו"ב. אולם המבקש את תרגומו של הפועל להישבר, היכן יחפש אותו תחילה: בערך נשבר או בערך שבר?

---

2. ואמנם סטו המחברים במקרים אחדים מן הכללים, וקבעו את מקומה של מלה על פי כתיבה המלא שלא ככלל, כגון עוצמה, עורמה, קורבן.

3. דבר זה עשוי לכאורה „לנפח“ את המילון, המשופע גם בלא כך באלפי ערכים רומזים. הפתרון למכה זו של מבול הרמיזות, שרוב המילונים העבריים סובלים ממנה, הוא ריכוז הרמיזות בתחתית כל עמוד. ריבוי הרמיזות בגוף המילון, בין שאר כל הערכים, מכביד על המעיין ואף משחה למילון פנים של תודו ובוהו.

ועתה הערות אחדות לפרטים :

אין שיטה בהבאת ההומוגראפים בעברית. מלים רבות-משמעות, כגון אב (הורה; שם החודש), מרובב (לשון "רבב" = כתם ולשון "רבבה) ואחרות מובאות כל אחת בערך אחד; ואילו מלים, כגון אח (לשון "אח ואחות"; קמין), אולם (טרקלין; אבל), מאובן (שם-תואר ושם-עצם) ואחרות מובאות כל אחת בשני ערכים⁴.

במילון שימושי, המביא כנגד מלה אחת בעברית מלים רבות באנגלית, המתרגמות את הוראותיה השונות של המלה העברית, צריך שהמלים באנגלית יהיו מסודרות בסדר שכיחות הוראותיה של המלה העברית בלשון ימינו. כך, למשל, מתורגמות חמש מהוראותיה של המלה משולש בסדר זה (אני מתרגם את התרגום האנגלי): 1. משולש כשם-עצם (צורה הנדסית, כלי נגינה); 2. כפול-שלושה; 3. בן שלוש שנים; 4. בעל שלוש צלעות (שם-תואר); 5. הנאמר בשלישית. רק שתיים מן ההוראות רגילות בלשון ימינו: הראשונה והרביעית. אותן צריך היה להביא בראש, וספק אם יש מקום במילון שימושי עברי-לועזי לשאר שלוש ההוראות⁵.

---

4. הפרדה או הבחנה בין ההומוגראפים בעברית טובה במילון, שנועד ליודעי עברית, ואילו האחדתם טובה במילון, שנועד ללומדי עברית.

5. מחברי מילון זה נצמדו כאן, כמו בהרבה מלים אחרות אל מילונו של אבן-שושן, באשר למספר הוראותיה של מלה עברית ולסדרן במילון. עיין, למשל, בערכים מקושר, מרוקם בשני המילונים.

בטור העברי של המילון הגדישו המחברים את הסאה וכללו בו הרבה מלים והוראות, שאינן נפוצות בלשון ימינו, כגון בוצינא קדישא, לונכית, גריץ וחביץ, או כגון שלוש ההוראות הנזכרות של המלה משולש וההוראה השנייה של המלים מקושר ומרוקס. מלים והוראות כגון אלו עשויות לבוא כמעט אך ורק בחיבורים, שדובר אנגלית המעיין בהם כבר מסוגל הוא להשתמש במילון עברי-עברי כדי לעמוד על משמעותן.

פה ושם נתקלתי בחסרונה של מלה עברית רגילה, כגון אתגר, משוריין (כשם-עצם), מילונות, מילוני (שתי מלים אלו מפיעות בהקדמת המחברים למילון⁶) ובייחוד מלים מלשון הדיבור, כגון ספונגיה, חברמן, נודניק, קיבוצניק, פלמיח ועוד.⁷

צורתו החיצונית של המילון נאה, הדפסתו מעולה, הוא נוח לשימוש. מחבריו ומוציאיו ראויים לשבח על כך.

---

6. בגוף המילון מובאות המלים מילונאי ומילונאות, אולם

מילוני ומילונאי אין הוראתם שווה.

7. בהקדמתם כותבים המחברים: „לא נרתענו מלהביא אף

מלים וביטויים מן הלשון ההמונית, המכונים לפעמים תת-קנייים“.